

VASILE GRECU - EXTRASE DIN JURNAL

CONSTANTIN ȘERBAN

VASILE GRECU, bizantinolog român născut la 31 iulie 1885 în comuna Mitocul Dragomirnei (Suceava), decedat la București, membru corespondent al Academiei Române în 1936, vicepreședinte de onoare al Asociației Internaționale de studii bizantine în 1971, a abordat în lucrările sale și în numeroase studii și articole tema ca și influența literaturii și artei bizantine asupra literaturii și picturii medievale românești, a publicat în ediții critice în anii 1958-1971 cinci volume în colecția *SCRIPTORES BIZANTINI*. Opera istorică a cronicarilor bizantini: Georgios Sphrantzes, Constantin VII Porfirogenetul, Critobul din Imbros, Laonic Chalcocondil, Georgios Dukas (Pentru datele biobibliografice vezi: "Revue des Etudes sud-est européennes", 3-4/1965, p. 379-384, Revista "Studii", 5/1972, p. 1127-1130, *Enciclopedia istoriografiei românești*, 1978, p. 163-164, *Știința în Bucovina*, Suceava, 1982, vol. I, p. 63-64).

La un deceniu de la moartea sa arhiva sa personală a fost depusă la Biblioteca Academiei Române, secția manuscrise, achiziții 48/1982.

În cele ce urmează am selectat dintr-unul din jurnalele sale personale fragmente din atitudinea autorului față de evenimentele politice din România din acea vreme.

p. 19 v 12-20 iunie (1940) cu avionul la Arad și înapoi la bacalaureatul Timișoara.

p. 20 r (partea de sus ruptă pe o lungime de 2 cm.) apoi în continuare se distruge... Basarabia și mai bine de jumătate din Bucovina. În (lung) șir de suferințe poporul român mai îndura o nedreptate strigătoare la cer. Dreptatea imanentă nu se poate să nu-l răzbune și să-i dea satisfacția cuvenită, întorcând Basarabia și întreaga Bucovină în hotarele statului român.

· 29 iulie 1940 cu avionul la Constanța, apoi cu trenul la Carmen Silva, unde rămân până la 28 august 1940, ultimele 7 zile împreună cu Victor, mereu zdrobit de slăbiciunea guvernului Gigurtu și de lașitatea lui vodă Carol al II-lea în tratativele cu ungurii și bulgarii, tratative ce duc la pierderea rușinoasă a județelor Caliacra și Bazargic prin buna "învoială" din septembrie 1940 și a județelor Maramureș, Satu Mare, Sălaj, Someș, Năsăud, Mureș, Ciuc, Odorhei, Trei Scaune în întregime și părți mari din Bihor și Cluj prin așa-zisul arbitraj

de la Viena din 29 aug. Să dea D-zeu ca atunci când se va sfârși războiul de cucerire al Germaniei și Italiei, Ribentrop și Ciano, călăii României, să se simtă așa cum m-am simțit eu când am aflat prin radio de hotărârea lor. Iar păcătosul de M. Manoilescu mai bine se îneca în canalul Dunării din Viena decât să semneze acel arbitraj.

20 v. 29 sept. 1940-10 oct. 1940 am citit....

16 oct. 1940. Conferința lui Nichifor Crainic despre *Viața spirituală în România de azi*, expune frumoasa poetică, în deosebire asupra Doinei și a înclinării românului spre singurătate, dar nu pomenește nimic despre nădejdea de refacere a hotarelor, deși avea prilej.

Joi 24 oct. 1940. Conferință la Universitate a prof. Harmianz de la Frankfurt despre atlasul de folclor german. Lucrare interesantă pentru urmărirea influențelor adânci populare între popoare. Invita la colaborare. Când îl felicitiez, îi spun cu amărăciune că am avut și noi Institut de folclor, îmi spune că știa. Să repare germanii nedreptatea arbitrajului dictat de la Viena, să-și câștige mai multe simpatii în sufletul poporului românesc decât prin toate conferințele și vizitele lor așa zise invitate.

Luni 28 Oct. 1940. Italienii invadează Grecia, macaronarul Ciano a găsit la Budapesta pe lașul Manoilescu și nemții au avut un succes neașteptat sfâșiind trupul României. Acum vreau și italienii un (21 r) succes analog în Grecia. Dar acolo nu stă pe tron un laș **ca Carol**. Deși suntem cu pacostea și primejdia comunistă în spate, nu m-aș supăra macaronarii să fie nițel striviți prin stâncile prăpăstioase grecești căci nu poți ca Român să-ți stăvilești indignarea pentru pierderea Ardealului de nord. Clujul a fost dat ungurilor numai prin stăruința lui Ciano. Imi povestește prof. I. Lupaș din Cluj, că la mijloc a fost o dragoste a lui Ciano cu o unguroaică, fiica unui prof. univ. ungur de la Cluj. Prin influența ei am pierdut Clujul. Ăștia sunt făuritorii Europei nouă. Deocamdată văș că sunt călăii națiunilor mici sau slabe militărește.

9 nov. 1940 La ministerul propagandei asist la filmul fostului Inst. Social luat în satul Sant din jud. Năsăud trecut sub jug unguresc și din munții Apuseni. Filmul s-a arătat prof. Harmianz de etnografie și folclor și directorul Invăț. superior din Berlin. Filmul unui sat atât de neaoș românesc mișcă până la lacrimi știindu-l din nou înstrăinat. La despărțire îi spun prof. german Harmianz că așa nu se face pace. Imi spune asta nu rămâne așa, că el i-a spus lui Pușcariu, rectorul universității clujene din Sibiu, să nu clădească nimic acolo, căci după pace se întoarce la Cluj.

10 nov. 1940. In spre orele 4 dim. puternic cutremur, să-mi trag plapoma peste cap, spre a-mi feri ochii de tencuiala ce cădea de pe pereți și de frica căderii tavanului, casa din str. Alexandrina 17 a rezistat destul de bine. In oraș blocul Carlton cu 12 etaje s-a prăbușit, îngropând oameni sub el. Aproape nu e casă în București să nu fi suferit ceva. Era ceva îngrozitor așteptând tot fie ultima sguduitură și aceiei urma tăt alta.

29 nov. 1940. Am asistat la înmormântarea lui Nicolaie Iorga. Lume foarte multă și aleasă și mulți plângând. Stai uluit. Un om ca Iorga, întrunind cele mai alese calități de om și nu cele mai rele din scăderile inerente firii omenești, cel mai de seamă istoric al nostru și unul dintre cei mai mari istorici moderni, un mare Român, care a pus peatra de temelie a României întregite de ieri a fost scos din casă și ucis pe margine de

șanț. Regreți că n-ai încheiat această viață înainte de a se fi proclamat ca armă politică omorul și să nu fi apucat acest nenorocit an 1940 al ciuntirii lașe de hotare și a ciuntirii demente a bunului nume românesc. Ci că ar fi vinovat moral de moartea căpitanului, care ar fi vrut să fugă în străinătate și n-a putut din cauza procesului intentat de lorga pentru ofensă.

31 dec. 1940. S-a încheiat anul marilor noastre nenorociri prin sfârtecarea granițelor etnice românești. În așa împrejurări e așa de deplasată nu știu cum vorba despre oarecari biruință, în loc să-și dea seama că printr-o nenorocire din afară au ajuns a fi organizațiune de guvernare. Mare noroc e că nu l-au ucis nebunii din trecut, că rămânea săraca Românie așa ciuntită cum e, de izbeliște căci ceilalți în 3 zile ar fi dat-o gata, forfecând-o într-un *occupationsgebiet* german.

(f. 22 r). 8 ian. 1941. Miercuri Consiliul facultății. Ii dau lui C. C. Giurescu un articol *Un vechi motiv de folclor italian în românește* pentru "Revista Istorică Română". După deschiderea ședinței decanul Al. Marcu saluta colegii ca după vacanță, dorind redobândirea întregii țări. Ia cuvântul prof. de bizantinologie N. Bănescu, pentru un vădit frumos gest de curaj și nobleță, făcând un scurt dar mișcător elogiul lui lorga, invitând consiliul să păstreze un moment de reculegere. Cu emoție stau cu toții în picioare. Insuși rectorul ezitează nițel, apoi se ridică și el. Apoi rectorul P. P. Panaitescu legându-se de vorba lui Bănescu în aceste vremuri de lașitate, cere să se treacă în procesul verbal și elogiul lui Vasile Cristescu, ucis de ceilalți nebuni, fost asistent universitar și un tânăr istoric al antichității de valoare. Deși se elogiază și se trec în procesul verbal numai membrii consiliului totuși se admite fără obiecție dorința rectorului. Gestul lui Bănescu îi face toată cinstea și a impresionat mult pe toți. O fi fiind el cam apucat și neastâmpărat, dar de astă dată a fost de o atitudine curajoasă și nobilă. Dacă cuminenția generalului Antonescu n-ar fi desființat așa zisa poliție legionară, acest act de curaj îl costa viața, dar așa e probabil că-l va costa catedra.

21-23 marți până joi ianuarie 1941. Legionarii și-au dat în petec. Fără răzvrătire și opoziție nu pot exista. Marți mergând la curs îmi șoptește un funcționar de la secretariat să semnez în condica de prezență, dar cursul să nu-l țin. În sala de consiliu dau peste decan, dl. Al. Marcu cu dnii Gh. Brătianu și Al. Busuioceanu. Decanul ne comunică să nu ținem curs potrivit ordinului verbal dat de rector. Aici aud că la amiazi studenții și muncitorii legionari (f. 22 v.) s-au baricadat în palatul prefecturii de poliție, de unde armata nu-i poate scoate. Au trimis vorbă și la universitate dacă va veni armata, să nu o lase să fie ocupată de armată. Știrea e interpretată că eventual vreau și din universitate să-și facă o citadelă. Se vorbește că se urmărea o lovitură de stat în contra conducătorului statului glul Antonescu. Discuția noastră e tristă și dureroasă pentru halul în care a ajuns biata Românie întregită, cu hotarele sfărâmate și cu dezordine înlăuntru. Venind spre casă în calea Victoriei citesc un afiș răzleț în care președintele general al studenților din România, V. Trifa spune cam următoarele: "În mijlocul orașului a fost ucis un ofițer german. Omorul a fost săvârșit de Intelligence service-ul englez și de francmasonul subsecretar de stat de interne Rioșeanu. În locul acestuia a fost demis ministrul de interne generalul Petrovicescu. Se cere conducătorului statului pedepsirea lui Rioșeanu și înlăturarea tuturor francmasonilor

și formarea unui guvern legionar curat. Mă întreb: iarăși studenții sunt chemați să ceară schimbare de guvern și reforme în stat. Unde e organizația legionară? Unde e șeful lor Horia Sima? A doua zi miercuri încercând la 9 dimineața să merg la Universitate găsesc că circulația e întreruptă. Se aud mereu împușcături și rafale de mitralieră. Acestea au durat până joi. O dizidență legionară pare că a vrut să răstoarne (f. 22 r și v ruptă). ue

(p. 26 v). 21/2 1943. Duminica după amiaza la partidele obișnuite de șah la Ite. Acolo sensibilul, subtilul și neîntrecutul scriitor al oamenilor celor buni care e I. Brăt(escu) Voin(ești). Povestește fermecător. A fost la conducătorul statului, pentru ca cenzura să-l lase să publice o admirabilă, actuală și total inofensiva scrisoare deschisă către un cunoscut conte ungur. Indrăznesc să-l întreb dacă la conducător a adus vorba de Transilvania. Spune că i-a spus: "Am fost la Führer care m-a întrebat dacă-l secondez până la capăt contra bolșevicilor. Răspunsul meu depinde de un răspuns al Dumneavoastră. Și am scos din buzunar hârtia cu hotărârile arbitrajului de la Viena, i-am arătat-o și am întrebat, dacă este înțeles, să o rup. Mi-a spus da și i-am spus da, că-l secondez până la capăt în lupta în contra bolșevicilor cu toată puterea", ne povestește apoi de sănătatea bună și încrederea în victoria finală a conducătorului. Apoi discuții despre originea românilor, că noi am fi de originea romanilor, că noi am fi de origine și limbă curată geto-dacă, geto-dacii fiind părinții tuturor neamurilor romanice.

Biblioteca Academiei Române, secția msse. Arhiva Vasile Grecu
II ms. 1 f. 26 v-27 r.